

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2020. gada 9. oktobrī
(OR. en)

11717/1/20
REV 1

SOC 607

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
Iepr. dok. Nr.:	11087/20
Temats:	Vecāka gadagājuma cilvēku cilvēktiesības, līdzdalība un labbūtība digitalizācijas laikmetā Padomes secinājumi (9. septembris)

Pielikumā pievienoti Padomes secinājumi par vecāka gadagājuma cilvēku cilvēktiesībām, līdzdalību un labbūtību digitalizācijas laikmetā, kurus Padome apstiprināja ar rakstisko procedūru, kas noslēdzās 2020. gada 9. oktobrī.

Vecāka gadagājuma cilvēku cilvēktiesības, līdzdalība un labbūtība digitalizācijas laikmetā

Padomes secinājumi

ATGĀDINOT, ka:

1. Eiropas Savienība – *inter alia* pieņemot Eiropas Savienības Pamattiesību hartu, jo īpaši tās 25., 21., 34. un 35. pantu – ir apņēmusies aizsargāt cilvēktiesības, kas ir nedalāmas un piemīt visiem cilvēkiem neatkarīgi no vecuma.
2. Eiropas sociālo tiesību pīlārā cita starpā ir izklāstīti principi, kas attiecas uz labākiem dzīves apstākļiem visiem cilvēkiem neatkarīgi no vecuma, un jo īpaši tiesības uz izglītību, apmācību un mūžizglītību (1. princips), kuras ir noteiktas arī Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķos (IAM); tiesības uz vienādu attieksmi un iespējām tādās jomās kā nodarbinātība, sociālā aizsardzība, izglītība un piekļuve sabiedrībai pieejamām precēm un pakalpojumiem (3. princips); tiesības uz pienācīgu sociālo aizsardzību (12. princips); tiesības un pienācīgu minimālo ienākumu pabalstu (14. princips); pensionējušos darba ņēmēju un pašnodarbināto personu tiesības uz pensiju, kas ir samērīga ar viņu iemaksām, vienādas iespējas sievietēm un vīriešiem iegūt pensijas tiesības, tiesības uz līdzekļiem, kas nodrošina cilvēka cienīgu dzīvi (15. princips); tiesības uz savlaicīgu piekļuvi kvalitatīvai profilaktiskajai un ārstnieciskajai veselības aprūpei par pieņemamu cenu (16. princips); tiesības uz kvalitatīviem un cenas ziņā pieņemamiem ilgtermiņa aprūpes pakalpojumiem, īpaši mājaprūpes pakalpojumiem un aprūpes pakalpojumiem kopienās (18. princips); kā arī tiesības uz piekļuvi pamatpakalpojumiem, tostarp digitālajiem sakariem (20. princips).

3. Eiropas Savienība un tās dalībvalstis ir apņēmušās ievērot attiecīgos starptautiskos cilvēktiesību līgumus (*ICCPR*¹, *ICESCR*², *CERD*³, *CEDAW*⁴, *CAT*⁵, *CRPD*⁶, *ECHR*⁷), kas ir piemērojami visiem neatkarīgi no vecuma.
4. Eiropas Savienības dalībvalstis Apvienoto Nāciju Organizācijas ietvaros ir vienojušās *inter alia* par Apvienoto Nāciju Organizācijas principiem attiecībā uz vecāka gadagājuma cilvēkiem (1991), Madrides starptautisko rīcības plānu par novecošanu (2002) un Reģionālo īstenošanas stratēģiju Eiropai (2002), kā arī par Lisabonas ministru deklarāciju (2017).
5. Padome secinājumos par labklājības ekonomiku (2019) ir paudusi politisku apņemšanos veicināt mūžizglītību un nodrošināt digitalizācijas sniegtās priekšrocības visām personām. Politisko apņemšanos veicināt mūžizglītību Padome atkārtoti uzsvēra secinājumos "Demogrāfiskās problēmas: skatījums uz nākotni" (2020), pievēršoties arī digitalizētā pasaulē nepieciešamajām prasmēm, veselīgām un aktīvām vecumdienām un izpratnes vairošanai par vecāka gadagājuma cilvēku tiesībām. Savukārt Eiropas Komisijas Prasmju programmā (2020) ir uzsvērts arī tas, cik svarīgi, saskaroties ar Covid-19 pandēmiju un mazinot tās sekas, ir mūžizglītību padarīt par realitāti visiem. Savos secinājumos "Nabadzības un sociālās atstumtības apkarošana: integrēta pieeja" (2016) Padome ir aicinājusi veikt īstenošanas pasākumus pret sociālo atstumtību, tostarp pasākumus, kas vērsti uz vecāka gadagājuma cilvēkiem.

¹ Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām.

² Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām.

³ Starptautiskā konvencija par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu.

⁴ Konvencija par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu.

⁵ Konvencija pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem.

⁶ Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām (ES ir šīs konvencijas līgumslēdzēja puse).

⁷ Eiropas Cilvēktiesību konvencija.

6. Eiropas Komisijas ziņojumā par demogrāfisko pārmaiņu ietekmi ⁸ garāks paredzamā mūža ilgums ir identificēts kā viena no galvenajām tendencēm, turklāt ir uzsvērts, ka jaundzimušo paredzamais mūža ilgums sievietēm ir par 5,5 gadiem garāks nekā vīriešiem; savukārt vecāka gadagājuma cilvēki ir visstraujāk augošā vecuma grupa. Pieaugošais paredzamais mūža ilgums iet rokā ar labā veselībā pavadīto gadu skaita pieaugumu. Šī vecuma grupa ir ļoti nevienmērīga, kas skaidrojams ar individuālām dzīves situācijām, un bieži ir lielā mērā pašnoteikšanās rezultāts. Ziņojumā ir norādīts, ka pastāv savstarpējā saistība starp rīcību demogrāfisko pārmaiņu jomā un sabiedrības atveseļošanu no Covid-19 pandēmijas, un ziņojumā pievēršas tādiem jautājumiem kā vientulība, sociālā izolācija un piekļuves nodrošināšana pamatpakalpojumiem un infrastruktūrai.
7. Eiropas Komisijas un Sociālās aizsardzības komitejas kopīgi sagatavotajā Ziņojumā par pensiju adekvātumu uzsvērts, ka vecāka gadagājuma cilvēkiem ir ārkārtīgi svarīgas adekvātas un ilgtspējīgas sociālās aizsardzības sistēmas ⁹. To kopīgi sagatavotajā Ilgtermiņa aprūpes ziņojumā turklāt apzināta vajadzība nodrošināt vecāka gadagājuma cilvēku piekļuvi kvalitatīviem aprūpes pakalpojumiem.
8. Digitalizācija ir saistīta ar iespējām un izaicinājumiem visām sabiedrības grupām, tostarp vecāka gadagājuma cilvēkiem. Digitalizācijai ir bijusi svarīga loma, lai Covid-19 krīzes laikā sasniegtu vecāka gadagājuma cilvēkus. Apvienoto Nāciju Organizācijas Neatkarīgu ekspertu ziņojumā par vecāka gadagājuma cilvēku cilvēktiesībām (2017) un antropocentriskas robotizācijas un automatizācijas ietekmi uz vecāka gadagājuma cilvēku tiesībām uzsvērts, ka robotikas attīstības rezultātā var tikt panākts nozīmīgs progress vecāka gadagājuma cilvēku autonomijas un aktīvas līdzdalības nodrošināšanā. Tomēr tehnoloģiskais progress un digitalizācija var apdraudēt personas tiesības, piemēram, tiesības uz privātumu. Turklāt arvien digitalizētākajā pasaulē vēl lielāka nozīme ir digitālajai pratībai. Saskaņā ar ziņojumu digitalizācija var saasināt nevienlīdzību un/vai izslēgt konkrētas grupas, kurām nav pietiekamas piekļuves digitālajām tehnoloģijām vai kurām šādas piekļuves nav vispār; palīgtechnoloģiju un robottechnoloģiju izmantošana vecāka gadagājuma cilvēku aprūpē var aizskart cilvēka cieņu.

⁸ Eiropas Komisijas ziņojums par demogrāfisko pārmaiņu ietekmi (2020. jūnijs), dok. 8991/20.

⁹ 2018. gada ziņojums par pensiju adekvātumu – pašreizējo un turpmāko ienākumu adekvātums vecumdienās ES, I sējums, dok. 9523/18 + ADD 1 + ADD 2.

9. Digitālā plaisa paaudžu starpā ir ievērojama, turklāt tā palielinās līdz ar vecumu. 2019. gada pamattiesību apsekojumā ¹⁰ secināts, ka piektā daļa (20 %) cilvēku vecumā no 75 gadiem vismaz laiku pa laikam lieto internetu, savukārt vecuma grupā no 16 līdz 29 gadiem šādu lietotāju īpatsvars ir 98 %. Pamattiesību aģentūras apsekojumā ¹¹ arī ir norādīts uz atšķirībām interneta lietošanā ar mērķi piekļūt pakalpojumiem: vecāka gadagājuma cilvēki internetu mazāk lieto interneta banku pakalpojumiem un pirkumiem tiešsaistē (46 % no lietotājiem vecuma grupā no 75 gadiem dažkārt iepērkas tiešsaistē salīdzinājumā ar 81 % vecuma grupā no 16 līdz 29 gadiem). Apsekojumā kā galvenie interneta lietošanas šķēršļi vecāka gadagājuma cilvēkiem apzināti – piekļuves trūkums interneta pakalpojumiem un nepieciešamo prasmju trūkums.
10. Eurostat dati ¹² liecina, ka atšķirības starp vecuma grupām attiecībā uz piekļuvi modernām informācijas un komunikācijas tehnoloģijām un to lietojumu samazinās. Vienlaikus šie dati liecina par digitālo tehnoloģiju lietojuma atšķirībām starp vecāka gadagājuma vīriešiem un sievietēm. Vecāka gadagājuma vīrieši, šķiet, ir atvērtāki attiecībā uz digitālajām tehnoloģijām nekā sievietes, kas ir skaidrojams ar atšķirīgo dalību darba tirgū un dažādajām profesionālajām izvēlēm.

ŅEMOT VĒRĀ, KA:

11. Eiropas Savienība Lisabonas stratēģijas daļās par "Iekļaujošu izaugsmi" ir izvirzījusi mērķus, kas saistīti ar vecāka gadagājuma cilvēku dzīves apstākļiem, UN KA Eiropas platformā cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību Komisija ir apņēmusies izvērtēt, vai sociālā nodrošinājuma sistēmas ir atbilstošas un ilgtspējīgas un kā uzlabot piekļuvi veselības, sociālās un ilgtermiņa aprūpes sistēmām.

¹⁰ Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra, *"What do Fundamental Rights Mean for People in the EU"* (Ko pamattiesības nozīmē cilvēkiem ES), Luxembourg 2020, EU Agency for Fundamental Rights – Fundamental Rights Survey.

¹¹ Paredzams, ka līdz 2020. gada septembra beigām izplatīs šā apsekojuma kopsavilkumu par vecāka gadagājuma cilvēkiem un digitalizāciju; vēlāk šā gada laikā plānots tiešsaistē publicēt visus apsekojuma datus.

¹² Eurostat, *Ageing Europe. Looking at the lives of older people in the EU* (Eiropa noveco: vecāka gadagājuma cilvēku dzīve ES), 2019, p. 134.

12. Padome secinājumos par aktīvām vecumdienām (2010) aicināja 2012. gadu noteikt par Eiropas gadu aktīvai novecošanai un paaudžu solidaritātei un 2012. gadā apstiprināja aktīvu vecumdienu principus. Pasaules Veselības organizācija ir izsludinājusi 2020.–2030. gadu par veselīgu vecumdienu desmitgadi.
13. Padome secinājumos "Par atbalstu demences slimniekiem: uzlabot aprūpes politiku un praksi" (2015) aicināja Eiropas Komisiju un dalībvalstis stiprināt demences slimnieku tiesības un dot cilvēkiem iespēju dzīvot cieņpilnas vecumdienas.
14. ANO Eiropas Ekonomikas komisijas (EEK) 4. ministru konferencē par novecošanu ministri Luksemburgas deklarācijā aicināja īstenot ilgtspējīgu sabiedrību visām vecuma grupām, lai izmantotu ilgākas dzīves potenciālu, un pauda apņemšanos atbalstīt piekļuvi mūžizglītībai, mūžizglītības iespēju paplašināšanu un prasmju pilnveidošanu, kas ir priekšnosacījums piepildītai dzīvei jebkurā vecumā; izglītība, sociālā līdzdalība un mūžizglītība – papildus zināšanām un prasmēm, ko tieši izmanto profesionālos nolūkos, – uzlabo dzīves kvalitāti un nodrošina pilnvērtīgu dzīvi, mudina gados vecākus cilvēkus aktīvi iesaistīties sociālajā, kultūras un politiskajā dzīvē un veicina mijiedarbību un solidaritāti paaudžu starpā.
15. Ar ANO Ģenerālās asamblejas Rezolūciju 65/182 2010. gadā tika izveidota Apvienoto Nāciju Organizācijas Atklātā sastāva darba grupa novecošanas jautājumos (*OEWG-A*) ar pilnvarām stiprināt vecāka gadagājuma cilvēku cilvēktiesību aizsardzību tā, lai, ņemot vērā pastāvošo starptautisko vecāka gadagājuma cilvēku cilvēktiesību regulējumu, apzinātu iespējamos trūkumus un noteiktu iespējas tos pēc iespējas efektīvāk novērst, tostarp, attiecīgā gadījumā izvērtējot turpmāku instrumentu un pasākumu lietderību; Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību padome 2014. gadā nolēma iecelt neatkarīgu ekspertu vecāka gadagājuma cilvēku cilvēktiesību jautājumos un uz klausīt šā eksperta ieteikumus.

16. Visas cilvēktiesības un pamatbrīvības, kas noteiktas cilvēktiesību līgumos, ir universālas, nedalāmas, savstarpēji atkarīgas un saistītas; tās vecāka gadagājuma sievietēm un vīriešiem ir piemērojamas tāpat kā jebkuram cilvēkam, un šīs tiesības un brīvības ir arī jāgarantē bez jebkādiem izņēmumiem attiecībā uz vecāka gadagājuma cilvēkiem. Tas jo īpaši aptver pamattiesības uz vienlīdzīgu attieksmi – neatkarīgi no vecuma –, jo īpaši attiecībā uz aizsardzību un atbalsta sniegšanu tiem, kam tas ir vajadzīgs. Iepriekšminētais attiecas arī uz veselības krīzēm, tādām kā Covid-19 pandēmija, kuru laikā ārkārtīgi svarīgi ir nodrošināt piekļuvi kvalitatīvai veselības aprūpei par pieņemamu cenu.
17. Vecāka gadagājuma cilvēki, izrādot solidaritāti, ir devuši ievērojamu ieguldījumu brīvu un demokrātisku sabiedrību funkcionēšanā un turpina to darīt. Saskaņā ar *Eurostat* publikāciju "*Ageing Europe*" (Eiropa noveco), vecāka gadagājuma cilvēki daudz laika pavada, veicot neapmaksātu darbu. Vairāk nekā viena piektdaļa vecāka gadagājuma cilvēku vecumā no 65 līdz 74 gadiem piedalās formālā brīvprātīgajā darbā. Arī vecumā no 75 gadiem cilvēki turpina aktīvi iesaistīties, ja vien to ļauj veselība. Turklāt jo īpaši vecāka gadagājuma sievietes veic neapmaksātu aprūpes darbu, galvenokārt savās ģimenēs, aprūpējot savus partnerus vai bērnus, tādējādi viņas atbalsta vidējā vecuma paaudzi darba un ģimenes dzīves līdzsvarošanā. Covid-19 pandēmijas laikā vecāka gadagājuma cilvēki ir uzņēmušies pienākumus savas kopienas labā – vai nu pārtraucot pensiju un atgriežoties darbā kā medicīnas vai aprūpes darbinieki, vai arī piesakoties brīvprātīgā darba dienestos, lai atvieglotu citu cilvēku ikdienu.
18. Dažās dalībvalstīs ir palielinājusies vecāka gadagājuma cilvēku līdzdalība darba tirgū, izmantojot virkni dažādu pasākumu, piemēram, pagarinot darba mūžu, pieņemot brīvprātīgus lēmumus par pensionēšanās vecuma palielināšanu, dzīvojot aktīvas un veselīgas vecumdienas, uzlabojot piekļūstamību vai veicot saprātīgus pielāgojumus vai piedāvājot elastīgu un pakāpenisku pāreju uz pensionēšanos.

19. Kā norādīts Pamattiesību aģentūras (*FRA*) biļetenos un Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (*ECDC*) ziņojumos ¹³, Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumi vecāka gadagājuma cilvēkus skar vairāk nekā citas personas. Ņemot vērā lielāku vecumu un biežāk izplatītos veselības sarežģījumus, vecāka gadagājuma cilvēkiem ir lielāks risks saslimšanas rezultātā piedzīvot smagas veselības komplikācijas. Pandēmijas ierobežošanas pasākumi, piemēram, sociālā distancēšanās, pārvietošanās ierobežojumi, iestāžu slēgšana u. c. vecāka gadagājuma cilvēkus skar lielā mērā. Cita starpā apmeklētāji, tostarp radnieki, nedrīkstēja vai joprojām nedrīkst apmeklēt aprūpes namu iemītniekus, kuru vairākums ir veci cilvēki ar medicīniskās aprūpes vajadzībām un/vai invaliditāti. Turklāt papildu grūtības vecāka gadagājuma cilvēkiem radīja nepietiekamais darbinieku skaits. Vecāka gadagājuma cilvēkiem, kas dzīvo vieni, pārvietošanās ierobežojumu un citu pasākumu dēļ ir bijušas grūtības tikt galā ar ikdienas uzdevumiem. Turklāt ir samazinājusies citu ar Covid-19 nesaistītu veselības aprūpes un ambulatorās aprūpes pakalpojumu sniegšana. Jo īpaši ļoti veciem cilvēkiem bieži nav piekļuves digitālajai komunikācijai, tāpēc viņi saskaras ar papildu ierobežojumiem attiecībā uz piekļuvi informācijai, sociālo mijiedarbību un līdzdalību.
20. Vecāka gadagājuma cilvēkiem ir tiesības uz pilnīgu līdzdalību sabiedriskajā, sociālajā un kultūras dzīvē, kā arī izglītībā, tālākizglītībā un mūžizglītībā. Digitālā aktivitāte arvien vairāk garantē aktīvu sociālo, kultūras un ekonomisko līdzdalību un iekļaušanu un palīdz novērst sociālo izolāciju, un tas attiecas ne tikai uz pandēmijas laiku. Dažiem vecāka gadagājuma cilvēkiem digitalizācija var arī būt šķērslis. Tāpēc ir jāuzlabo digitālās prasmes un digitālo pakalpojumu piekļūstamība.

¹³ Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras publikācija "*Coronavirus pandemic in the EU – Fundamental Rights Implications* – (Koronavīrusa izraisītā pandēmija ES – Ietekme uz pamattiesībām) *Bulletin 3, Luxembourg 2020*", <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-june-1> un Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra ziņojumi, <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-pandemic>.

ATZINĪGI VĒRTĒJOT TO, KA:

21. Dalībvalstis valsts, reģionālā un lokālā līmenī ir guvušas ievērojamus panākumus, īstenojot desmit apņemšanās, kas formulētas ANO EEK reģionālajā īstenošanas stratēģijā / *MIPPA* ¹⁴, kurā cita starpā aicināts izskaust diskrimināciju vecuma dēļ un nevērību, ļaunprātīgu izmantošanu un vardarbību, kas vērsta pret vecāka gadagājuma cilvēkiem.
22. Visām dalībvalstīm un ES kā Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām līgumslēdzējām pusēm savas attiecīgās kompetences ietvaros ir jānodrošina, ka visos pasākumos, kas saistīti ar lēmumu pieņemšanu un vecāka gadagājuma cilvēku ar invaliditāti tiesībaspēju (tostarp iespējamiem ierobežojumiem, kuri varētu būt nepieciešami viņu aizsardzībai), ir iekļautas pienācīgas un efektīvas aizsardzības shēmas, ar ko novērš ļaunprātīgu izmantošanu;

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME

AICINA DALĪBVALSTIS UN EIROPAS KOMISIJU SAVĀS ATTIECĪGAJĀS
KOMPETENCES JOMĀS UN ATBILSTOŠĀ LĪMENĪ, PIENĀCĪGI IEVĒROJOT
SUBSIDIARITĀTES PRINCIPU:

23. IENĒMT pieeju, kurā integrēti vecuma apsvērumi, tostarp tāds skatījums uz novecošanu, kas, paturot prātā atšķirības starp sievietēm un vīriešiem, ir tiesībās balstīts un kurā ņemts vērā dzīves cikls, izmantojot, piemēram, tādus pasākumus kā – sekmēt pozitīvu komunikāciju par novecošanu un priekšstatu par to, pievērsties novecošanas radītajām iespējām un problēmām, kā arī atzīt plašās atšķirības starp vecāka gadagājuma cilvēkiem un labāk izprast to, kādu ieguldījumu vecāka gadagājuma cilvēki dod sociālajā kohēzijā un ekonomikā;
24. Veidojot Covid-19 pandēmijas izejas stratēģijas, APSVĒRT tiesībās balstītu pieeju;

¹⁴ Madrides starptautiskā rīcības plāna par novecošanu (*MIPAA*) reģionālā īstenošanas stratēģija ANO EEK reģionam.

25. APSVĒRT to, ka vecāka gadagājuma cilvēku dzīves apstākļi atšķiras un ir atkarīgi no dažādiem apstākļiem un faktoriem. Tas būtu jāņem vērā, izstrādājot efektīvu politiku, kas tieši vai netieši ietekmē vecāka gadagājuma cilvēkus;
26. STIPRINĀT sociālo iekļaušanu un paaudžu savstarpējo solidaritāti un INTEGRĒT novecošanas aspektus visās politikas jomās, lai palīdzētu sabiedrībām un ekonomikām pienācīgi pielāgoties demogrāfiskām pārmaiņām ar mērķi veidot sabiedrības, kurās ņemtas vērā visu vecuma grupu cilvēku vajadzības un intereses;
27. VAIROT jaunāka gadagājuma paaudžu INFORMĒTĪBU par vērtīgo ieguldījumu, ko vecāka gadagājuma cilvēki ir devuši sabiedrībā, un tādējādi stiprināt saiknes paaudžu starpā un mazināt aizspriedumainu attieksmi pret veciem cilvēkiem;
28. AKTĪVI IESAISTĪT vecāka gadagājuma cilvēkus, jo īpaši vecāka gadagājuma sievietes, visu lēmumu pieņemšanā, kas ietekmē viņu dzīvi un katrā atsevišķā gadījumā IZSVĒRT šo lēmumu ieguvumus un riskus, pilnībā ievērojot vecāka gadagājuma cilvēku tiesības un līdzdalību un paturot prātā pienācīgu paaudžu līdzsvaru un solidaritāti;
29. TURPINĀT attiecīgos gadījumos ATTĪSTĪT mehānismus pilsoniskās sabiedrības līdzdalībai lēmumu pieņemšanā attiecībā uz vecāka gadagājuma cilvēkiem digitālajā pasaulē;
30. NODROŠINĀT, ka veselības krīžu laikā nepieciešamie aizsardzības pasākumi ir samērīgi tajā ziņā, ka pārmērīgi netiek aizskartas vecāka gadagājuma cilvēku tiesības, intereses un labbūtība, jo īpaši viņu psiholoģiskā veselība un dzīves kvalitāte;
31. Visiem vecāka gadagājuma cilvēkiem NODROŠINĀT adekvātu sociālo aizsardzību, īpašu uzmanību pievēršot mazāk aizsargātām grupām, lai cita starpā novērstu vecāka gadagājuma cilvēku nabadzību;
32. SEKMĒT aktīvas un veselīgas vecumdienas – tostarp, izmantojot digitālo tehnoloģiju pozitīvo ietekmi uz sabiedriskajiem pakalpojumiem, piemēram, veselības un sociālajiem pakalpojumiem, – un ilgāku darba mūžu, piemēram, radot iespēju brīvprātīgā kārtā vēlāk doties pensijā un pensionēties elastīgi un pakāpeniski;

33. ATBALSTĪT un STIPRINĀT dažādus izglītības un apmācības veidus, mūžizglītības iespējas un prasmju, tostarp tehnoloģisko un digitālo prasmju, pilnveidošanu. Tās ir ārkārtīgi svarīgas līdzdalībai digitālajā pasaulē un sociālajā dzīvē, un tās vajadzētu arī izmantot, lai novērstu digitālo plaisu starp sievietēm un vīriešiem;
34. Jo īpaši attiecībā uz tādiem sabiedriskajiem pakalpojumiem kā veselības, sociālie un ilgtermiņa aprūpes pakalpojumi digitalizāciju VEIDOT tā, lai šiem pakalpojumiem varētu viegli piekļūt, lai tie būtu lietotājdraudzīgi un iespēju robežās to lietošanā nebūtu nekādu šķēršļu, vienlaikus nodrošinot, ka tiek saglabāti nedigitālie pakalpojumi. Īpašu uzmanību vajadzētu pievērst vecāka gadagājuma cilvēku, tostarp šādu personu ar invaliditāti, tiesībām (tostarp tiesībām uz datu aizsardzību) un vajadzībām. Mērķi jo īpaši ir:
- a) SEKMĒT sociālās izolācijas mazināšanu, izmantojot augstas kvalitātes, piekļūstamas un ērti lietojamās digitālās saziņas formas;
 - b) cik iespējams ATVIEGLOT tiešsaistes piekļuvi plašam kultūras, izglītības un mācīšanās līdzekļu klāstam, piemēram, bibliotēkām, semināriem, dažāda veida kursiem – *inter alia* valodu kursiem – tā, lai samazinātu šķēršļus personām ar invaliditāti, kuras bieži ir gados vecāki cilvēki;
 - c) RADĪT IESPĒJAS attālinātai līdzdalībai sociālos, izglītības un kultūras pasākumos;
 - d) PADARĪT IESPĒJAMU piedalīšanos politisko lēmumu pieņemšanā, tostarp vēlēšanās, ja tās tiek organizētas digitāli;
 - e) izmantojot konkrētām mērķgrupām paredzētas mūžizglītības iniciatīvas, ATBALSTĪT vecāka gadagājuma cilvēkus digitālo prasmju pilnveidošanā, tostarp digitālo tehnoloģiju drošā un atbildīgā lietošanā;
 - f) SNIEGT PALĪDZĪBU un RADĪT IESPĒJAS, lai vecāka gadagājuma cilvēki tiktu galā ar ikdienas uzdevumiem un situācijām, piemēram, iepirkšanos, saziņu un kontakta uzturēšanu ar draugiem un ģimeni un sociālo mijiedarbību ar citiem, izmantojot digitālos produktus un infrastruktūru, kam var viegli piekļūt;

- g) TURPINĀT UZLABOT ekonomisko līdzdalību, nodrošinot drošu piekļuvi e-komercijai un interneta banku pakalpojumiem, kā arī uzlabojot vecāka gadagājuma cilvēku zināšanas par patērētāju tiesībām, jo īpaši e-komercijā;
 - h) PADARĪT PIEEJAMUS un VIENKĀRŠOT telemedicīnas pakalpojumus un digitāli iespējos ar veselību saistītus rīkus, kas jebkura vecuma cilvēkiem radītu papildu iespējas, turklāt tādējādi tiktu mazināts inficēšanās risks, kas pastāv, uzgaidāmajās telpās tieši kontaktējoties ar saslimušajiem, un tiktu veicināta piekļuve medicīniskām un sociālām konsultācijām;
 - i) RISINĀT problēmas, kas radušās tāpēc, ka novecošanas dēļ pieaug pieprasījums pēc ilgtermiņa aprūpes, un IZPĒTĪT – procesā iekļaujot attiecīgās ieinteresētās personas, pacientus un sociālos partnerus –, kā digitalizāciju un labbūtības tehnoloģijas var labāk integrēt aprūpes pakalpojumos, lai uzlabotu piekļuvi pakalpojumiem, piemēram, teleaprūpes pakalpojumiem, un to sniegšanu;
 - j) NODROŠINĀT, ka jebkādas izsekošanas ierīces, ko izmanto veselības krīžu laikā, ir pēc iespējas bez šķēršļiem, tām var viegli piekļūt un tās ir ērti lietojamas, kā arī tās atbilst datu aizsardzības noteikumiem un tādējādi ir viegli lietojamas ar mērķi, ka netiek aizskarta konkrētu vecuma grupu pārvietošanās brīvība;
 - k) NODROŠINĀT publisko pakalpojumu pārredzamību, lai par labu vecāka gadagājuma cilvēkiem garantētu noturīgāku un digitālāku nākotni;
35. IZPĒTĪT priekšrocības, ko vieda pilsētu un lauku plānošana, publiskā mobilitātes infrastruktūra un viedmājokļi sniedz, lai atvieglotu vecāka gadagājuma cilvēku, tostarp šādu personu ar invaliditāti, līdzdalību sociālajā, ekonomiskajā un kultūras dzīvē un lai piedāvātu jaunus pozitīvu vecumdienu modeļus, vienlaikus radot iespējas vecāka gadagājuma cilvēkiem saglabāt neatkarību, labbūtību un augstāku dzīves kvalitāti;

36. TIEKTIES NODROŠINĀT to, ka digitalizācija ir iekļaujošs process, kas uzlabo piekļuvi pakalpojumiem, un ka pilnībā un savlaicīgi tiek īstenots Eiropas Piekļūstamības akts (EPA) ¹⁵, un PAREDZĒT CITUS PASĀKUMUS, ar ko panāktu, ka digitalizācijai var piekļūt visi;
37. Ar alternatīviem līdzekļiem NODROŠINĀT, ka tiem, kas nevar pilnībā lietot digitālās tehnoloģijas, ir tādas pašas tiesības kā citām iedzīvotāju grupām;
38. Veidojot turpmāko politiku par vecāka gadagājuma cilvēku tiesībām, ŅEMT VĒRĀ diskusijas, kas norisinājās kopīgajā Eiropas vecāka gadagājuma cilvēku platformas (*Age Platform Europe*), BAGSO ¹⁶ un prezidentvalsts Vācijas konferencē;
39. Atbilstoši Eiropas sociālo tiesību pīlāram GARANTĒT tiesības uz veselības aprūpi un ilgtermiņa aprūpi, tostarp piekļuvi veselības aprūpei, kas ir balstīta vienlīdzībā un kuras pamatā ir informēta un specifiska piekrišana, un lēmumus par medicīniskiem jautājumiem PAMATOT ar ētikas principiem, kuru centrā ir cilvēkam piemītoša cieņa, cilvēktiesību aizsardzība, dzimumu līdztiesība un visaugstāko labbūtības standartu ieviešana, kā arī iespējami augstākas dzīves kvalitātes sasniegšana. Personas vecumam nevajadzētu būt vienīgajam faktoram, kas nosaka piekļuvi veselības aprūpes pakalpojumiem vai to turpināšanu, un šo faktoru būtu jāņem vērā tikai konkrēta pacienta veselības stāvokļa klīniskā novērtējuma kontekstā;
40. IZMANTOT ES finansējumu, jo īpaši Eiropas Sociālo fondu un reģionālās un struktūrālās politikas pasākumus, lai sekmētu aktīvas un neatkarīgas vecumdienas līdzdalības visa mūža garumā ziņā, jo īpaši digitālajā pasaulē, un veicinātu vecāka gadagājuma cilvēku autonomijas atbalstu, piemēram, uzlabojot cenas ziņā pieejamus kvalitatīvus sociālos pakalpojumus un infrastruktūru, kā arī atbalstot attiecīgās ieinteresētās personas, tostarp vietējos un reģionālos publiskā sektora dalībniekus un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas šos pasākumus īsteno vecāka gadagājuma cilvēku dzīves vietās;

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/882 (2019. gada 17. aprīlis) par produktu un pakalpojumu piekļūstamības prasībām, OV L 151, 7.6.2019., 70.–115. lpp.

¹⁶ Vācijas Federālā senioru organizāciju asociācija (*Bundesarbeitsgemeinschaft der Seniorenorganisationen*).

41. Izstrādājot turpmākos politikas pasākumus, ŅEMT VĒRĀ attiecīgus salīdzināmus pa dzimumiem sadalītus datus par vecāka gadagājuma cilvēku tiesībām un situāciju, piemēram, *Eurostat* datu kolekciju un analīzi "*Ageing in Europe*" (Eiropa noveco); un
42. TURPINĀT DOT IEGULDĪJUMU ANO atklātā sastāva darba grupas vecumdienu jautājumos (*OEWG-A*) sanāksmēs un ANO EEK procesā; PAPILDUS AKCENTĒT ES ārējā politikā īstenoto cilvēktiesību pieeju šajā jomā;

AICINA EIROPAS KOMISIJU:

43. APSVĒRT, vai tās Zaļajā grāmatā par vecumdienām nevajadzētu iekļaut atsevišķu nodaļu par vecāka gadagājuma cilvēku, tostarp šādu personu ar invaliditāti, tiesībām, jo īpaši pievēršoties vecāka gadagājuma cilvēku pēc iespējas pilnvērtīgākas autonomijas un līdzdalības sabiedrībā nodrošināšanai, un vienlaikus ņemt vērā dzimumu līdztiesības aspektus, īpašu uzmanību pievēršot vecāka gadagājuma sievietēm; RAUDZĪTIES uz vecumdienām kā uz iespēju sabiedrībām un apsvērt, kā tas var kalpot par pamatu visiem turpmākajiem politikas pasākumiem šajā jomā;
44. TURPINĀT ATBALSTĪT dalībvalstis pasākumos, kas vērsti uz hronisko slimību profilaksi, veselības sekmēšanu, invaliditātes pārvaldību un ilgtermiņa veselības aprūpes politikas izstrādes stiprināšanu, īpašu uzmanību pievēršot digitalizācijai, kā arī tam, lai radītu iespējas vecāka gadagājuma cilvēkiem lietot digitālās tehnoloģijas ar mērķi pašiem neatkarīgi labāk novērot savu veselību;
45. Ar *Eurostat* starpniecību TURPINĀT datu apkopošanu, veidojot Savienības mēroga salīdzināmas un pa kategorijām sadalītas tādas datu kopas, kādas, piemēram, ir *Eurostat* analīze "*Ageing Europe*" (Eiropa noveco), un tas kalpotu par pamatu turpmākā politikas veidošanā;

46. IZSKATĪT IESPĒJU IZVEIDOT digitālo platformu "Līdzdalība un brīvprātīgais darbs pēc darba dzīves", kuru varētu sasaistīt ar pašreizējiem projektiem, kas vērsti uz Eiropas pilsonisko iesaistīšanos. Šāda platforma varētu būt pamudinājumu un informācijas avots vecāka gadagājuma cilvēkiem, lai viņi iesaistītos pārrobežu brīvprātīgajā darbā, liekot lietā savas uzkrātās zināšanas, prasmes un spējas. Turklāt tajā varētu būt informācija vietējām iestādēm un citiem dalībniekiem par stratēģijām un projektiem vecāka gadagājuma cilvēku iesaistīšanai brīvprātīgajā darbā, un tajā ieinteresētās personas varētu saņemt turpmākus norādījumus par brīvprātīgā darba iespēju atrašanu.
47. Izmantojot brīvprātīgās darbības, kas gados jaunākiem cilvēkiem var dot iespējas atbalstīt vecāka gadagājuma cilvēkus un atrasties mijiedarbē ar viņiem, SEKMĒT turpmākas apmaiņas paaudžu starpā, tostarp, par pamatu izmantojot attiecīgas ES programmas, piemēram, Eiropas Solidaritātes korpusu, kas ir iecerēts, lai jauniešiem palīdzētu sniegt jēgpilnu ieguldījumu sabiedrībā, vienlaikus ļaujot viņiem apgūt kompetences un prasmes, kas ir noderīgas viņu personiskajā un profesionālajā izaugsmei;
48. APSVĒRT iespēju pieteiktajā 2021. gada Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanas rīcības plānā iekļaut atsevišķu nodaļu par vecāka gadagājuma cilvēkiem, kurā būtu novērtēts, kā varētu veidot ES līmeņa pasākumus, kuru mērķis būtu digitalizācijas laikmetā sasniegt un paplašināt vecāka gadagājuma cilvēku autonomiju un sekmēt viņu līdzdalību aktīvā dzīvē un sabiedrības veidošanā, un tādējādi uzlabot viņu labbūtību vecumdienās. Tam vajadzētu aptvert pasākumus, ar ko paplašina līdzdalību demokrātiskajos procesos, un citus attiecīgus 34. punktā izklāstītos pasākumus. Šādu izvērtējumu varētu izmantot Komisija un dalībvalstis, kā arī iesaistītās organizācijas; un
49. Kopā ar Sociālās aizsardzības komiteju TURPINĀT salīdzinošo analīzi par pensiju sistēmu Eiropas Savienībā ilgtspēju un adekvātumu, izmantojot ziņojumus par pensiju pietiekamību;

AICINA PAMATTIESĪBU AĢENTŪRU:

50. IZPĒTĪT digitalizācijas ietekmi uz vecāka gadagājuma cilvēku pamattiesībām, aktīvu līdzdalību un labbūtību; un
51. Līdztiesības datu apakšgrupā (ES Augsta līmeņa grupa nediskriminācijas, līdztiesības un dažādības jautājumos) dalībvalstu vajadzībām SNIEGT pienesumu un nodrošināt ekspertu zināšanas par kategorijās iedalītu tādu datu vākšanu, kuri palīdzētu izprast ar vecumu saistītu nevienlīdzību, tostarp attiecībā uz datu sadalīšanu atbilstoši sociālekonomiskajai situācijai;

AICINA SOCIĀLĀS AIZSARDZĪBAS KOMITEJU:

52. TURPINĀT apsvērumos par savā kompetencē esošajām politikas jomām IEDZĪVINĀT dzīves gājuma pieeju;
53. TURPINĀT SEKMĒT savstarpēju mācīšanos un apmainīšanos ar paraugpraksi par to, kā labāk risināt vecāka gadagājuma cilvēku vajadzības un nodrošināt viņu labklājību un cilvēka cienīgu dzīvi, kā arī viņu piekļuvi digitālajai pasaulei; un
54. Sadarbībā ar Komisiju TURPINĀT DARBU pie mehānisma, ar ko pārrauga Ieteikuma par darbinieku un pašnodarbināto personu piekļuvi sociālajai aizsardzībai īstenošanu.